

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету культурології
та соціальних комунікацій

Наталя КОРЖИК

21 листопада 2024 р.

**Робоча програма навчальної дисципліни
«ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Освітньо-наукова програма: «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Харків, 2024

Розробник: Мар'їна О. Ю., завідувач кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент.

Мова навчання – українська.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Протокол № 2 від «23» серпня 2024.

Протокол № 7 від «15» листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

Олена Мар'їна

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Протокол № 6 від «21» листопада 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Обов'язкова	
	Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Освітньо-наукова програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	Рік підготовки:	
		1-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2-й	-
Кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи здобувача – 80	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Лекції	
		4 год.	-
		Практичні	
		36 год.	-
		Семінарські	
		-	-
		Самостійна робота	
		80 год.	-
Вид контролю:			
залік	-		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/80

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Веб-технології в науково-дослідній діяльності» спрямована на ознайомлення аспірантів з сучасними веб-інструментами, сервісами та платформами, які використовуються у процесі наукових досліджень. У межах курсу розглядаються питання пошуку та аналізу наукової інформації, формування публікаційної активності, створення веб-портрета науковця, роботи з наукометричними показниками, а також організації наукової комунікації у вебсередовищі. Дисципліна має практико-орієнтований характер і безпосередньо інтегрується з науково-дослідною роботою аспірантів.

Мета: формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системного розуміння можливостей використання сучасних веб-технологій у науково-дослідній діяльності, а також набуття практичних навичок застосування цифрових інструментів для пошуку, аналізу, представлення та популяризації результатів наукових досліджень у цифровому середовищі.

Відповідно до освітньо-наукової програми навчальна дисципліна формує наступні компетентності та програмні результати навчання:

Загальні компетентності	<p>ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК5. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та етики застосування технологій інформаційного суспільства.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях у науковій, педагогічній та управлінській діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК8. Здатність проведення та презентації результатів наукових досліджень на відповідному рівні з використанням інформаційних і комунікаційних технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>ЗК9. Здатність розробляти і управляти науковими проектами та/або складати пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p>
Спеціальні компетентності	<p>СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.</p> <p>СК5. Здатність проектувати, моделювати і розробляти нові засоби та технології із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичної обробки, акумуляції, зберігання й організації використання документованої інформації.</p> <p>СК6. Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій для провадження досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК7. Здатність здійснювати науково-педагогічну та освітню інноваційну діяльність у закладах вищої освіти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК8. Розуміння особливостей реалізації інноваційної політики в інформаційній галузі, здатність здійснення проектної діяльності, застосування ефективних засобів модернізації функціонування бібліотек архівів та інших інформаційних установ.</p> <p>СК9. Здатність розробляти програму та виконувати складні наукові дослідження з використанням широкого кола якісних і кількісних методів та високоспеціалізованого інструментарію прикладного аналізу.</p> <p>СК10. Здатність професійно виконувати організаційно-управлінські, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному ринках праці.</p>

Програмні результати навчання	<p>Н2. Висувати і перевіряти гіпотези, необхідні для обґрунтування висновків докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень та моделювання, наявні статистичні дані, використовувати передові концептуальні та методологічні напрацювання для отримання нових знань та/або здійснення інновацій.</p> <p>РН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, технології роботи з відкритими даними, бази даних та інформаційні системи.</p> <p>РН9. Розробляти і викладати в закладах вищої освіти дисципліни з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.</p>
-------------------------------	--

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Вебтехнології пошуку та використання наукової інформації

Тема 1. Вебресурси та цифрова джерельна база науково-дослідної діяльності

Поняття джерельної бази науково-дослідної діяльності в умовах цифрового середовища. Трансформація наукової інформації під впливом вебтехнологій. Типологія вебресурсів наукової інформації: бібліографічні, реферативні, повнотекстові бази даних; інституційні та тематичні репозитарії; електронні наукові журнали; платформи відкритого доступу. Пошукові та навігаційні інструменти роботи з науковими вебресурсами: Google Scholar, Scopus, Web of Science, OpenAlex. Роль національних і регіональних ініціатив у формуванні наукової інформаційної інфраструктури (Open Ukrainian Citation Index, національні репозитарії).

Directory of Open Access Journals (DOAJ) як інструмент ідентифікації якісних наукових журналів відкритого доступу. Інституційні репозитарії університетів та наукових установ: структура, функції, принципи наповнення. Оцінювання надійності та наукової цінності вебджерел. Проблема хижацьких видань і псевдонаукових ресурсів у вебсередовищі. Цифрова грамотність дослідника як складова ефективної науково-дослідної діяльності.

Розділ 2. Цифрова репрезентація та публікаційна активність науковця у вебсередовищі

Тема 2. Веб-портрет вченого: підходи до створення та представлення наукової ідентичності

Поняття «веб-портрет вченого» як цифрової репрезентації наукової діяльності, академічної біографії та результатів досліджень. Основні складові вебпортрета: персональні дані, наукові інтереси, публікаційна активність, участь у проектах, академічна мобільність. Персональні вебсторінки науковців: структура, функціональні можливості, вимоги до змісту. Академічні профілі та ідентифікатори дослідника: ORCID, ResearcherID, Scopus Author ID. Сильні та слабкі сторони наукометричного інструментарію оцінки наукового потенціалу.

Шляхи підвищення власних індивідуальних наукометричних показників. Наукові соціальні мережі та платформи: ResearchGate, Academia.edu, Google Scholar Profile — можливості, обмеження, етичні аспекти використання. Веб-портрет як інструмент академічної комунікації, наукової видимості та професійного брендингу. Вплив якості цифрової репрезентації на цитованість, співпрацю та інтеграцію в міжнародне наукове середовище.

Розділ 3. Веборієнтована наукова комунікація

Тема 3. Наукова взаємодія у вебсередовищі та віртуальні предметні спільноти

Поняття наукової комунікації у вебсередовищі. Еволюція форм наукової взаємодії від традиційних до цифрових моделей. Віртуальні предметні (дисциплінарні) спільноти як форма колективної наукової діяльності. Типи віртуальних наукових спільнот: формальні та неформальні; інституційні, міжінституційні, міжнародні; відкриті та закриті. Платформи для наукової взаємодії: форуми, mailing lists, Slack- і Discord-спільноти, наукові платформи відкритої науки. Можливості

та ризику використання соціальних мереж для дослідників. Вебінари, онлайн-конференції, наукові блоги, препринт-сервери (arXiv, Zenodo, SSRN) як інструменти поширення результатів досліджень.

Переваги та ризики веборієнтованої наукової взаємодії. Колаборація, відкритість, швидкість обміну знаннями versus інформаційне перевантаження та проблеми якості контенту.

Розділ 4. Академічна доброчесність у цифровому науковому середовищі

Тема 4. Академічна доброчесність у вебсередовищі

Поняття академічної доброчесності в умовах цифровізації науки й освіти. Основні принципи академічної доброчесності: достовірність представлення результатів досліджень; відповідальність за зміст і наслідки наукових публікацій; прозорість дослідницьких процедур і джерел фінансування; повага до інтелектуальної власності та коректне використання чужих результатів у цифровому середовищі.

Вплив цифрових технологій, відкритого доступу, штучного інтелекту та автоматизованих сервісів на трансформацію уявлень про авторство, оригінальність і наукову відповідальність. Специфічні ризики вебсередовища: спрощений копіпаст і масове відтворення текстів; використання генеративних систем штучного інтелекту без належного декларування; поширення псевдонаукового контенту; діяльність хижачьких журналів і конференцій; маніпуляції з профілями авторів та науковими метриками.

Порушення академічної доброчесності у вебсередовищі: плагіат і самоплагіат у цифрових публікаціях та репозитаріях; фабрикація й фальсифікація наукових даних із використанням цифрових інструментів; неетичне цитування, маніпуляції з бібліографією та індексами цитування; гострайтинг і «подарункове» авторство; дублювання публікацій у різних вебресурсах. Вебінструменти виявлення порушень академічної доброчесності: системи перевірки текстів на плагіат (Unicheck, StrikePlagiarism та ін.), аналіз цитувань і метаданих. Ризики надмірної довіри до автоматизованих систем: хибні спрацювання, обмежена коректність для гуманітарних та україномовних текстів, проблеми інтерпретації результатів. Формування культури доброчесності як складової професійної підготовки фахівця в інформаційній, бібліотечній та архівній сфері.

3. Структура навчальної дисципліни

№ теми	Перелік тем	Разом годин	Лекція	Практ. роб.	Сам. роб.
Розділ 1. Вебтехнології пошуку та використання наукової інформації					
1.	Вебресурси та цифрова джерельна база науково-дослідної діяльності	25	1	4	20
Розділ 2. Цифрова репрезентація та публікаційна активність науковця у вебсередовищі					
2.	Вебпортрет вченого: підходи до створення та представлення наукової ідентичності	37	1	16	20
Розділ 3. Веборієнтована наукова комунікація					
3.	Особливості наукової взаємодії у вебсередовищі зі створенням та використанням віртуальних предметних спільнот	31	1	10	20
Розділ 4. Академічна доброчесність у цифровому науковому середовищі					
4.	Академічна доброчесність в вебсередовищі	27	1	6	20
Всього:		120	4	36	80

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Публікативна активність молодого науковця	4
2	Створення профілю в Google Scholar	4
3	Створення ORCID профілю	4
4	Розбудова віртуального профілю науковця	4
5	Створення вебпортрета вченого	4
6	Використання платформи Canva для підготовки матеріалів апробації дослідження	8
7	Створення та координація віртуальних предметних спільнот	2
8	Робота з сервісами перевірки унікальності тексту	4
9	Використання ChatGPT у науковому дослідженні	2
	Разом	36

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Пошук зарубіжних публікацій за темою дисертаційного дослідження	20
2	Аналіз Google Scholar-профілів провідних науковців галузі	20
3	Порівняльна характеристика функціоналів соціальних мереж для науковців	20
4	Розробка інтелект-карт за матеріалами підрозділів власного дисертаційного дослідження	20
	Разом	80

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Еволюція наукової інформації в умовах розвитку вебтехнологій.
2. Вплив відкритого доступу на формування сучасної цифрової джерельної бази науки.
3. Типологія наукових вебресурсів за рівнем доступу та способом поширення інформації.
4. Принципи ефективної навігації та пошуку наукової інформації у вебсередовищі.
5. Роль наукометричних баз даних у системі оцінювання результатів наукової діяльності.
6. Значення національних ініціатив (зокрема OUCI) для інтеграції української науки у світовий інформаційний простір.
7. Критерії якості електронних наукових журналів у вебсередовищі.
8. Інституційні репозитарії як інструмент збереження та популяризації наукових результатів.
9. Поняття вебпортрета вченого та чинники його формування.
10. Структурні та функціональні особливості веб-портрета вченого.
11. Вплив наукометричних показників на публікаційну стратегію дослідника.
12. Етичні межі використання наукових соціальних мереж у професійній діяльності.
13. Цифрові формати наукової комунікації та їх роль у розвитку міждисциплінарної взаємодії.
14. Віртуальні предметні спільноти як форма організації колективної наукової діяльності.
15. Ризики та обмеження веборієнтованої наукової взаємодії.
16. Вплив соціальних мереж і платформ відкритої науки на поширення результатів досліджень.
17. Академічна доброчесність як складова цифрової наукової комунікації.
18. Види та особливості порушень академічної доброчесності у вебсередовищі.
19. Можливості та обмеження вебінструментів контролю академічної доброчесності.
20. Роль фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної сфери у забезпеченні етичного використання вебтехнологій у науці.

6. Форми навчання

Основні види занять: лекція, практична робота. 2/3 навчального часу за дисципліною відведено на самостійну роботу.

7. Методи навчання

Використовуються такі методи:

- пояснювально-ілюстративний (демонстрація ілюстрацій, візуальний супровід лекційних занять через презентації, демонстрацію відеофрагментів),
- метод проблемного викладання (постановка проблемних питань на лекції або проблемних задач на практичному занятті, кейси),
- частково-пошуковий (аналіз текстів, ресурсів, платформ, постановка завдань з пошуку матеріалу).

Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод:

- підготовка повідомлення /доповіді (з презентацією/або без неї),
- підготовка візуальних матеріалів за тематикою навчальної дисципліни, розміщення візуальних матеріалів в електронному НМКД.

8. Форми контролю

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	1) Оцінювання виконання практичних завдань. 2) Оцінювання виконання самостійної роботи.
4.	Підсумковий контроль	Залік у формі тестування.

У межах дисципліни передбачається можливість нарахування додаткових балів за освітню активність здобувача у сфері неформальної освіти, пов'язану з темою курсу. Максимальна кількість балів — 10. Здобувач має надати документальні підтвердження участі (сертифікати, листи участі, фото-, відеофіксацію, звіт, письмовий звіт-рефлексія тощо). Рішення про нарахування балів ухвалює викладач дисципліни з урахуванням достовірності поданих матеріалів та релевантності діяльності до цілей курсу.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:
залік – від 80 до 100 балів.

Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Підсумковий контроль	Сума
T.1	T.2	T.3	T.4	20	100
10	34	18	18		

Розподіл балів за формами контролю:

Робота на практичних заняттях - 1-8 балів.

Результати самостійної роботи перевіряються та враховуються під час практичних занять — 0,5-2 бали.

Підсумковий контроль: залік у формі тестування (тест складається з 20 питань, без обмеження часу виконання) — 20 балів.

Перезарахування неформальної/інформальної освіти — до 10 балів відповідно до діючих Положень ХДАК.

Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60

балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання заліку, виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендовані джерела інформації Основна література

1. Копанєва, В. О. Бібліотека в середовищі цифрової науки: системно-інтеграційна взаємодія / В. О. Копанєва ; М-во культури та інформ. політики України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2020. 321 с.

Додаткова

2. Давидова І. О., Мар'їна О. Ю., Кобелев О. М. Державна науково-технічна бібліотека України як ключовий суб'єкт імплементації політики відкритої науки // Вісник ХДАК. 2024. № 66. С.7-16.

3. Давидова І. О., Мар'їна О. Ю. Розвиток цифрових компетентностей студентів бібліотечних спеціальностей // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2020. № 6. С. 97-104. DOI: 10.31866/2616-7654.6.2020.218614.

4. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в цифровому просторі : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.

5. Мар'їна О. Ю., Мар'їн С. О. Оновлення освітніх траєкторій майбутніх інформаційних фахівців в умовах екстреного дистанційного навчання // Культурологія та соціальні комунікації : інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 17–18 листоп. 2022 р. Харків : ХДАК, 2022. С. 187-188.

6. Спірін, О. М., Олексюк, В. П., Василенко, Я. П., & Сіренко, О. Модель розвитку цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників // Інформаційні технології і засоби навчання. 2024. Т.104(6). С. 156-179.

7. Реєстрація ідентифікатора ORCID, редагування профілю та додавання публікацій до профілю (покрокова інструкція) [Електронний ресурс] : презентація / Харків. держ. акад. культури, Бібліотека ; [уклад. Шевченко М. О.]. Харків, 2022. 30 слайдів. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdkak-xmlui/handle/123456789/1904>.

8. Реєстрація профілю в Google Scholar, редагування профілю та додавання публікацій до профілю (покрокова інструкція) [Електронний ресурс] : презентація / Харків. держ. акад. культури, Бібліотека ; [уклад. Шевченко М. О.]. Харків, 2022. 26 слайдів. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdkak-xmlui/handle/123456789/1905>.

9. Реєстрація профілю у Web of Science (WoS), редагування профілю та додавання публікацій до профілю (покрокова інструкція) [Електронний ресурс] : презентація / Харків. держ. акад. культури, Бібліотека ; [уклад. Шевченко М. О.]. Харків, 2022. 42 слайди. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdkak-xmlui/handle/123456789/1903>.

10. Ярошенко Т., Ярошенко О. Вимірювання впливу науки: за межі традицій. порівняльний аналіз сучасних наукометричних інструментів та їх роль у визначенні наукового внеску // Відкрита наука та інновації, 2024. № 1. С. 18-37.

11. Як обрати журнал для публікації досліджень? Контрольний список для дослідників і бібліотекарів. URL: https://library.kname.edu.ua/images/news/Yak_obraty_zhurnal_dlia_publicatsii_doslidzhen.pdf (дата звернення: 23.08.2024).

12. Nazarovets, S. Paradoxical growth of publications by authors from developing countries in gold open access journals: a commentary on Dr. Cernat's, 2024 article. Scientometrics 129, 7981–7984 (2024). DOI: <https://doi.org/10.1007/s11192-024-05186-x>.

13. Nazarovets, M. (2024). Unlocking the hidden realms: Analysing the Ukrainian journal landscape with Ulrichsweb. Learned Publishing, 37(3), e1605. DOI: <https://doi.org/10.1002/leap.1605>.

14. Linthaluek S., Wannapiroon P., Nilsook P. The Landscape of Digital Technology to Enhance the Digital Researcher, Int. Educ. Stud., 2023. T. 16, No 2. DOI: <https://doi.org/10.5539/ies.v16n2p180>.

Інформаційні ресурси Інтернет

15. Бібліометрика української науки. URL: <http://nbuviap.gov.ua/bpnu/>
16. Інформаційний портал «Наука України: доступ до знань». URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?C21COM=F&I21DBN=SAUA&P21DBN=SAUA>
17. Мова – ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/perevirka-tekstu>
18. Український індекс наукового цитування. URL: <http://uincit.uran.ua/>
19. Національна електронна науково-інформаційна система НАУКА. URL: <https://nauka.gov.ua/>
20. Academia.edu. URL: <https://www.academia.edu>
21. Altmetric. URL: <http://www.altmetric.com>
22. Coogle. URL: <https://coogle.it/>
23. Core. The world's largest collection of open access research papers URL: <https://core.ac.uk/>
24. DOI. URL: <http://www.doi.org/>
25. E-LIS repository – rclis. URL: <http://eprints.rclis.org/>
26. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
27. iMindMap. URL: <https://imindmap.com/>
28. Impactstory. URL: www.impactstory.org
29. LanguageTool. URL: <https://languagetool.org/uk/>
30. Mendeley. URL: <https://www.mendeley.com>
31. MindMeister. URL: <http://www.mindmeister.com/>
32. Open Data Charter. URL: <https://opendatacharter.net/>
33. Open Knowledge Maps. URL: <https://openknowledgemaps.org/>
34. Open Ukrainian Citation Index (OUCI): <https://ouci.dntb.gov.ua/>
35. ORCID. URL: orcid.org.
36. ResearchID. URL: <http://www.researcherid.com/>
37. ResearchGate. URL: <https://www.researchgate.net>
38. Scopus preview. URL: <https://www.scopus.com/>
39. Social Science Research Network. URL: <http://www.ssrn.com>
40. Soloveiko. URL: <https://soloveiko.io/perevirka-tekstu/>
41. The Directory of Open Access Journals. URL: <https://doaj.org/>
42. Web of Science. URL: webofknowledge.com
43. Zenodo. URL: <https://zenodo.org/>